

Regeringskrav slår ut små företag

Mitt företag Lindbloms Frö och andra mindre fröföretag är sedan augusti 2011 i en konflikt med Jordbruksverket om kontrollavgifter. Vi skall betala alla verksamhetens omkostnader fullt ut. Inte bara direkta utan även indirekta. Myndigheten har i sin tur dessa krav från Ekonomistyrningsverket, direkt under Finansdepartementet.

Mitt företag (vi räknas som ett mikroföretag) erbjuder ett mycket stort sortiment köksväxtfrö för ekologiska odlare. Vi har aldrig sålt behandlat frö som konventionella odlare ofta önskar sig, vilket nästan automatiskt inneburit en tämligen låg omsättning. Men när det kommer till dessa nya kontrollavgifter lärt vi däremot få betala mer än betydligt större företag. Ett fröparti hos oss kanske är värt 250-5000 kr, men kontrollkostnaden kan vara upp till 6.500 kr. Det ojämförligt största företaget i branschen slipper avgifter helt, då en del av produktionen förlagts till Lettland. Systemet är totalt godtyckligt, nästan omöjligt att begripa. Det är svenska regler som gäller, inte något EU tvingar fram som många tror. Det är inte heller för att skydda konsumenterna detta görs i Sverige, utan det är en del av svensk politik sedan 2006 där det viktigaste är att sänka skatter för grupper med goda inkomster. För småföretagare har olika pålagor snarast ökat. Små verksamheter har aldrig haft sämre villkor än under regeringen Rheinfeldt. Vi är en hårt arbetande grupp som skall vara betalare. Om vi små tvingas ge upp hoppas man att större företag skapas. Men i många fall, som mitt, måste vi istället söka partners från annat EU-land, som kan ta över verksamheten.

Vi vill ha korrekt kontroll, men inte ockeravgifter

Vi fick besked om kraftig höjda avgifter 1.8 2011. Efter några månader av protester från vår sida försökte man i ett s.k. dialogmöte påstå att t.ex. mitt företag bara skulle behöva betala 50% mer 2012 än året innan (ca 75.000 kr). Men den uppgiften är mycket tvivelaktig, då man för 2012 räknade med bara halva antalet kontroller mot normalt stickprovsantal (=5%). Därför blir säkerligen mycket mer ett annat år.

Vi kan inte acceptera de gigantiska administrativa kostnader man tänker debitera och som inget annat EU-land har. Ett groningstest kostar i andra länder ca 300 kr inkl. administration. I Sverige kostar det i normala fall 495 kr., men det stiger i Sverige till 2645 kr i samband med kontroll, efter ett administrativt tillägg. När man skall kontrollera följesedlar (oftast från våra leverantörer i EU) kostar det 5800 kr (motsvarar en arbetsdag). Skall man kontrollera sortidentitet kostar det upp till 6.500 kr styck (vilket i sig är fullständigt meningslöst. Det finns hundrafallt bättre sätt.). Man debiterar i snitt 4000 kr per kontroll. Utsädesgruppen om tre deltidsanställda kontrollerar bara 120-200 partier av köksväxtfrö per år. Man har fått frihet av regeringen att självt bestämma och disponera de avgifter man utfärdar i föreskrift. Man har inte någon konkurrens, varför det bara är att räkna samman hur mycket tid man vill ha betalt för det antal arbetande man menar behövs. Timtaxan är idag 770 kr (fram till 2007 385 kr). Jordbruksdepartementet har inga krav på Jordbruksverket, så länge som kostnaderna till 100% betalas av oss. Regeringen Rheinfeldt vill få bort allt som betalas med skatter, för att kunna genomföra politiken som gynnar vissa grupper. Ju färre vi fröhandlare blir (kontrollkostnaderna kommer att orsaka nedläggningar) desto mer kommer man säkerligen att debitera per kontroll för att säkra de anställdas löner. Jordbruksverket har idag f.ö. 1200 anställda. Jämför t.ex. Socialstyrelsen med 600.

Det finns i svensk lag en ockerparagraf som lyder (ngt förkortad) : *“Har någon begagnat sig av annans trångmål, eller beroende ställning till att taga eller betinga sig förmåner, vilka stå i uppenbart missförhållande till det vederlag, som må hava blivit erlagt eller utfäst, eller för vilka något vederlag icke skall utgå, vare rättshandling, som sålunda tillkommit, icke gällande mot den förfördelade.”*

Jag menar att avgifterna för kontroll i svensk fröbransch och beräkningen av storleken av dessa, med enorma påslag, är ocker. Ekonomistyrningsverket under Finansdepartement, med A. Borg som minister, ställer sig bakom detta.

Vi har bara ett säger ETT medel att använda mot detta, det är delvis eller full nedläggning eller försäljning av vår verksamhet.

Bara i vissa branscher betalar företag kontrollavgifter

Landsbygdsministern och centerpartisten Eskil Erlandsson själv skrev till mig: "Enligt regeringens avgiftsförordning sätts avgifterna i samråd med Ekonomistyrningsverket och skall täcka verksamhetens omkostnader fullt ut." Dvs. regeringen stöder helt och fullt denna princip.

Konflikten har vad jag kunnat finna ingen motsvarighet i andra länder. Det börjar egentligen med att alla svenska avgifter inom utsädesområdet är extrema. En registrering av en ny köksväxt eller lantbrukssort kostar idag i Sverige 78.000 kr för den normala tiden 25 år. I andra EU-länder 25.-35.000 kr. I de flesta nya EU-länderna i öster är dessa kostnader subventionerade. Något som det aldrig var tal om i Sverige när vi gick med i EU. När det gäller köksväxtfrö är snart ALLA svenska sorter borta. Regeringen med Jordbruksverket under sig har med sitt agerande gjort allt för att bidra till denna utveckling.

Nu agerar man medvetet för att också krossa den svenska fröhandeln. Varför! Jag tror man menar att lantbruk inte har någon framtid, därför är svenska principen är att sådana branscher skall få extra dåliga villkor. Medvetet agerar man alltså för att påskynda. I de expansiva och extremt lönsamma branscherna Skola och Vård debiteras däremot inga kontrollavgifter.

Frökontroll i andra länder jämfört Sverige

I Finland där Frötillsynen utförs skattefinansierat, är ofta 20% av kontrollerna under gränsvärdet. Detta handlar om frö som den vanliga frökonsumenterna köper. I Finland värnar man om konsumenten, i Sverige är syftet främst att bygga upp en kuliss, bakom vilken man gör allt för att undvika skattefinansiering. Den svenska frökontrollen är egentligen i grunden en bluff. Jordbruksverkets Tillsynsenhet prioriterar det som ger mest pengar till myndigheten (som kontroll av följesedlar). I Finland väljer man ut ett antal arter varje år att kontrollera. Sedan görs 2/3 av kontrollerna med groningstest, 1/3 med sortkontroll. Långt fler groningskontroller än i Sverige.

Frötillsynen (även kallad Växtkontrollenheten) driver nu en linje att bara yrkesinriktade företag skall kontrolleras. Men jag hävdar att vi har klart bättre kontroll över det vi levererar än de som levererar till fritidsodling. Vi får ju direkta rapporter från kunden. Frö till fritidsodling är ofta utsorterat frö, som därför säljs billigare. Redan från början sämre kvalitet. Skattefinansiering som i Finland är det enda rimliga systemet som möjliggör rättvis kontroll. Där syftet med kontrollen fortfarande är att skydda konsumenten.

Offentlig kontroll

EU har en Förordning om offentlig kontroll 882/2004. I denna står om finansiering: "Medlemsstaterna skall se till att tillräckliga finansiella resurser finns tillgängliga för att tillhandahålla nödvändig personal och andra resurser för offentlig kontroll genom den finansieringsform som anses lämplig, exempelvis allmän beskattning, avgifter eller pålagor." Det nämns alltså inte att finansieringen måste vara en avgift och framförallt inte en avgift som skall täcka verksamhetens kostnader fullt ut (inkl. sekundära bakgrundskostnader), som nu är praxis i Sverige.

I allmänna råd till svensk Avgiftsförordning dikterad av Ekonomistyrningsverket står det: "Avgifter ska beräknas så att de helt täcker verksamhetens kostnader (full kostnadstäckning). Detta innebär att avgifterna ska beräknas så att intäkterna på ett eller några års sikt täcker samtliga med verksamheten direkt eller indirekt förenade kostnader."

Den avgift som tas skall inkludera löner till all personal som medverkar (inkl. chefer) Kostnader för utrymmen, verktyg, utrustning, utbildning, resor och andra tillhörande kostnader. Samt slutligen och ofta minst, kostnader för provtagning och laboratorieanalyser. I monopolsituation är det bara att betala det som begärs. Ingen möjlighet att bestrida, egentligen ingen reell möjlighet att överklaga. I klartext myndigheten kan debitera allt vad man önskar.

Offentlig kontroll är sällan konkurrensutsatt. Den konkurrensutsatta ekologiska kontrollen, som vi också genomgår, kostar 3-6% av Jordbruksverkets kontroll.

Myndigheten döljer sitt agerande

Genomförandet av nya avgifter skedde omedelbart efter en ny avgiftsförordning 2011:216 trädde i kraft 1.4 2011. De nya avgifterna genomfördes sedan så att endast en remissinstans fick yttra sig från fröhandelns sida. Och denne ende som man sände remissen till var jävig, då man var befriad av Jordbruksverket från kontroll i Sverige.

När man gör konsekvensutredning kring denna remiss lyckas man också få till två motstridiga påståenden på pränt.

1. Föreskiftens avgifter är inte nya, vilket innebär att några nya kostnader inte finns.
2. Detta föreskriftsförslag kommer till viss del innebära en avgiftshöjning, men detta har stämts av med ESV.

En av Jordbruksverkets många chefer påstod att man hela tiden haft kostnadstäckning.

En annan denne överordnad chef skrev *“En annan anledning är att Jordbruksverket tidigare inte haft full kostnadstäckning för tillsynen, men med det nya avgiftssystemet skall vi få det.”*

Troligen har man till stor kostnad för fröhandlarna registrerat allt anmält utsäde för att kunna kontrollera att alla våra sorter är godkända i EU. Det är mycket viktigare än groningsvärden för Tillsynen. När jag frågat om detta har det bara blivit tyst. Inget svar. Enligt lag skall man inte kontrollera mer än den årliga 5% stickprovet. Har allt registrerats i en sökbar databas är det olagligt. Men som sagt därom blir det tyst.

Sveriges ojämförligt största fröföretag (med mer än 50% av marknaden) flyttade sin fröpackning till Lettland 2006. Jordbruksverket lät dem då slippa kontroll och kostnader för detta, trots att företaget hade kvar sitt huvudkontor i Sverige. Jag har frågat ansvarig om detta verkligen var korrekt, men det blev bara tyst. Inget svar.

Små företag tvingas kanske betala mest

Stora företag i branschen kan komma undan mycket av kontrollkostnaden genom att påstå att det mesta är EU-införsel, som säljs utan ompackning. Då är det kontrollen i ursprungslandet som gäller. Att bevisa motsatsen kräver tillgång till alla uppgifter inkl. partijournaler och bokföring. I praktiken omöjligt. Vi små har ingen chans att påstå detta när vi väl kommit in i kontrollsystemet, utan måste betala kontrollavgifter för 5% av hela vårt köksväxtsortimentet. I själva verket är det nog mycket ovanligt att något företag inte gör ompackning. Ju mindre företag desto mer tvingas vi betala både relativt och absolut. Att det också stöds av regeringen är symboliskt, ta mest från de minsta.

Samma sak gäller inom ekologiska kontrollen. Vissa kan undandra sig kontroll och kostnader genom att påstå att man inte ompackar. Men alla ompackar. Jag tvivlar att det kan ske i något annat land.

Konsekvens av Jordbruksverkets agerande

De nya svenska reglerna gör fröhandel på rimligt sätt bara möjligt för företag med många 10-tals miljoner i omsättning. För oss med alternativ inriktning blir avgiftskostnaderna orimliga.

Att flytta till annat land kan vara en lösning för någon, men inte för mig. För mig finns nu bara alternativet att försöka sälja till ett företag från annat EU-land, som lyder under andra lagar.

Det är svensk verklighet 2012.

Leif Lindblom
Lindbloms Frö